

Folyóiratok szemléje.

Budapesti Szemle. A magyar tud. akadémia megbízásából szerkeszti Gyulai Pál. Budapest, Franklin-társulat. Az 1899. évfolyam füzeteiben a következő szakunk keretébe tartozó nagyobb értekezések jelentek meg:

Tinódi Sebestyén, Acsádi Ignácztól. Az alföldi munkáskérdés. ifj. NÁVAY Gyulától. A török jogrendszer s igazságszolgáltatás. KRCSMÁRIK Jánostól. Kossuth Lajos iratai, HEGYESI Mártontól. Arany László, GYULAI Páltól. A tisztí orvosi kérdés reformja, THIM Józseftől. Zichy Antal emlékezete, VADNAI Károlytól. Bismarck és Andrássy, KÖNYI Józseftől. Az 1811—12-iki magyar országgyűlés, WERTHEIMER Edéttől. Herczeg Windisch-Grätz, P.-tól. Az új művészi ipar, MELLER Simontól. Báró Vay Miklósról, VADNAY Károlytól. Gróf Beckberg Deáknak 1861. felíratáról, K. M.-tól. Perosi és az egyházi zene, MOLNÁR Gézáttól. Pillantások a jövő századba, JOÓB Lajostól. Neszeddin Hodsa tréfái. (Adalék a török népirodalom ismertetéséhez), KUNOS Ignácztól. Szabadságharcunk német dalnoka: I. kelet népe, II. Debreczen. III. Verbunk. IV. Görgy. V. A bécsi diákok. VI. Százötven huszár, HARTMANN után németből, KOZMA Andortól. Nagy Képes világtörténet, MÁHLER Edéttől, Aristophanes, PÉTERFI Jenőtől. A parlamentekről, BERZEVICZY Alberttől. Egy új angol regény, JASZI Oszkártól. Magyarok kivándorlása Amerikába, HEGEDŰS Loránttól. Oroszországi és keletázsiai expedícióm. gr. ZICHY Jenőtől. Paskievics Magyarországon, K. J.-tól. Vallástörténeti congressus, rz.-tól. A szepesi 13 város reoccupatioja 1769, BERZEVICZY Egyedtől. Magyar emigránsok levelei Chassin Lajoshoz, KONR Ignácztól. Bánk-Bán egy ismeretlen francia földolgozása, GOMBOCZ Zoltántól. Toll és könyv, (Szerző és kiadó), HELLER Ágosttól. A levéltitok, HEIM Pétertől. Az Iliász hetedik éneke, BAKSAY Sándortól. Cyrano de Bergerac, SZIGETVÁRY Istvántól. Angol könyvtárakról, KROPF Lajostól. Munkásviszonyok egy amerikai gyárban, FARKAS Jenőtől. Gróf Széchenyi István levelei Hollán Ernőhöz, KÖNYI Manótól. Oroszország, a szibériai vasútak befejezése után, VÁMBÉRY Ármintól. Van Dyck-tárlat Antwerpenben, WOLANKA Józseftől. Zach Felicián pöre, MARCZALI Henrikől. Csodaszarvas. (Részlet a Kalevalából), VIKÁR Bélától. Petőfi emlékezete, BERZEVICZY Alberttől.

Századok. A magyar történelmi társulat közlönye. A választmány megbízásából szerkesztette SZILÁGYI Sándor, később NAGY Gyula.

Az 1899. (XXXIII-ik) évfolyamban megjelent nagyobb értekezések a következők:

Mátyás király magyar diplomatái, FRANKÓI Vilmostól. Nulla dies sine linea (a Sabartoiásfaloi névről), FRÓK Károlytól. Bocskay István fölkelése, THURY Józseftől. Carnianus kalocsai érsek, ÉRDŐJHELYI Menyhértől. Uzbegh tatár khán egy követsége a magyar udvarnál, KROPF Lajostól. Dárius király Erdélyben, KROPF Lajostól. A báró Orlay-család történetéhez, THALY Kálmántól. Zsigmond király és a német lovagrend, NÉMETHY Lajostól. Véghely Dezső emlékezete, GÉRESI Kálmántól. Szamosközy magyar históriás éneke az 1610-iki Kendy-féle ősszeesküvésről, SZÁDECZKY Lajostól. A dubniczi krónika, DOMANOVSKY Sándor-

tól. Az 1485-ik évi nádori czikkelyek, FRANKÓI Vilmostól. A nemzetközi történelmi congressusról, Beszámoló, LÁNCZY Gyulától. Sámbocki János történetirőről, ILLÉS Jánostól. Egy színlap 1669-ből, JURKOVICH Emiltől. A magyarok 954. és 955. évi hadjárata, PAULER Gyulától. Ghimesi Forgách Simon báró, Sörös Pongrácztól. Meddig volt de Benciis András kalocsai érsek? VÁROSI Gyulától. Az erdélyi szászok eredetéről, KROPF Lajostól. A történelmi korszak kezdete. NAGY Gézáttól. A Korzán nemzetség, WERTNER Mórtól. Magyar vonatkozások Suchenwirt Péter költeményeiben, BLEYER Jakabtól. A hódoltság terület adózásáról, Írta Srs.

Irodalomtörténeti Közlemények. Szerkeszti Szilády Áron a bizottság előadója. Az 1899. (IX.) évfolyamban megjelent nagyobb közlemények:

A Horányi Elek tervezete, CSAPLÁR Benedektől. A gonosz asszony meséje és Arany Jóna ördöge, ZSILINSZKY Aladártól. Kőműves Kelemenné mondája, SARUDI Györgytől. A „Szelek versenye“ Janus Pannoniustól, HEGEDŰS István által. Idősb gróf Teleki László irodalmi munkássága, VOJNOVICH Gézáttól. Protestáns iskoladramák, BERNÁTH Lajostól. Horatius és Verseghy, Császár Elemértől. Balassa Bálint levelei, ERDÉLYI Páltól.

Ezenkívül a következő új adattári közlemények jelentek meg:

Szalárdi János kiadatlan levelei stb., KONCZ Józseftől. Adatok a magyar időmértékes verselés történetéhez, BOROS Istvántól. Jászai Pál irodalmi hagyatékából, Levelek, CZÉKUS Lászlóttól. Mihály deák bibliája, Császár Elemértől Debreczeni írók, Dr. BOROVSKY Samutól. Fáy András, két kiadatlan meséje, BENKŐ Imrétől. Irodalomtörténeti tarlózások az országos levéltárból, DR. ILLÉS Jánostól. 1. Miksa király adomány levele Görcsöni Ambrus részére. 2. Marusy András hitlevele 3. Bethlen Gáborné nyugtatványa. 4. Rimai János levele. 5. Thököli Imre Ladivér Illésnek. 6. Máramaros vármegye Kölesei Ferenczről. 7. Ajánló levél Hugó Károly részére. 8. Czuczor Gergely elfogatása. Kanizsai Pálfi János leveleskönyvéből, Ifj. TÓTH Ferencztől. Szentgyörgyi Mondolata SZILI Kálmántól. Magyar közmondások az 1825. eszt. orszgy. követekre ruházva BENKŐ Imrétől. Adalékok kódex-irodalmunk forrásaihoz, KATONA Lajostól. Adatok Pápai Pariz Ferencz életéhez, DR. DÉZSI Lajostól. Révai Miklós néhány újabb levele, DR. RÉCSY Viktortól. Könyvészeti adatok Szabó Károly I. kötetéhez, DR. TOLDY Lászlóttól. Kalászat a pannonhalmi kézírattárból, DR. RÉCSI Viktoról, KAZINCZY Ferenczné, gr. Török Sophie folyamodása kölcsönért családi perben. LATKÓCZY Mihálytól. Szilágyi István levele Arany Jánosról, GYULAI Ágosttól.

Archaeologiai Értesítő. Szerkeszti HAMPEL József. Az 1899. évfolyam (XIX. köt.) füzetekinek nevezetesebb közleményei:

A vidéki múzeumok, HAMPEL Józseftől. Két kassai fedeles kupa (három ábrával), MIHALIK Józseftől. A monostorszigeti emlékkő, VARJÚ Elemértől. Egy vas diatretum töredéke Fejérmegyéből, H. F. Kurticsi őstelep, DR. PÓSTA Bélától. A gyulafejevári székesegyház sírköveiről, VARJÚ Elemértől, A verseczi ötvöslemezeiről, MIHALIK Józseftől. A római-kori temetőről Öcsöd és Szent-András határában, CSALLÁNYI Gábortól. Ó-Palánki leletekről, PINTÉR Pongrácztól. A gátai ásítás folytatásáról, V. DR.-tól. Az ecsegi bronzleletről, PINTÉR Sándortól.

Felső-Szent-Lászlói (?) bronzleletről, Br. MISKE Kálmántól. A bogojevai (Bács m.) östelepről, CZIRÁKY Gyulától. Hunyadi János kormányzó állítólagos síremléke Gyulafehérvárt, (9 ábrával) Dr. BONCZ Ödöntől. A renaissance és roccoco Kassán, KEMÉNY Lajostól. Tordos és Trója, Dr. REINECKE Páltól. Régi kassai sírkövekről, MIHALIK Józseftől. Az úrvölgyi bányászjelvényekről, LIPCSEI Józseftől. Honfoglaláskori leletekről, BARTALUS Gyulától. Sabariai régiségekről, (10 ábrával), KÁRPÁTI Kelemtől. Mária királyné arcképe Königsbergben, Dr. ÉBER Lászlótól. A bor hatásainak allegoriái régi ötvösműveken, MIHALIK Józseftől. Csécsi falképek (7 ábrával), HUSZKA Józseftől. Centum putei nevének helyrajzi vonatkozásai és értelmezése, TÉGLÁS Gábortól. Tauúlmányok a magyarországi bronzkor chronológiájáról, REINECKE Páltól. Őskori bálványképek Temes Kubinról, Br. MISKE Kálmántól.

Akadémiai Értesítő. A magyar tud. akadémia megbízásából szerkeszti SZILI Kálmán titkár.

Az 1898. évi (109—119.) füzetek nevezetesebb közleményei a következők: Pólya Jakab l. t. emlékezete, VARGHA Gyulától. A gyulafehérvári codex, VARJÚ Elemértől. A múlt századi boszorkányperek, LAUFENAUER Károlytól. Szilágyi Sándor ravatalánál, PAULER Gyulától. Az új Nagy Szótár föladatáról, ZOLNAI Gyulától. A perzsa népdal, KÉGL Sándortól. A sárospataki ev. ref. főiskola törvényei, BÉKEFI Remigtől. Az első nemzetközi történelmi congressus, ÓVÁRY Lipóttól. A karloviczi béke története, ACSÁDY Ignácztól. Elnöki megnyitó beszéd, Br. EÖTVÖS Lorándtól. Brassai Sámuel emlékezete, CONCHA Győzőtől. Az olasz keramika remekművei a renaissance korában, WARTHA Vinczétől. Bessenyei György szobránál, BEÖTHY Zsolttól. Pálffy Albert emléktáblájánál, GYULAI Páltól. Szarvas Gábor szobra előtt, BEÖTHY Zsolttól. A mondatból vált fő- és melléknév, P. THEWREWK Emiltől. Anytos psephismája, SCHWARCZ Gyulától. Trefort Ágost emlékünnepe, BALLAGI Gézáttól. A debreczeni ev. ref. főiskola XVII. és XVIII. századi törvényei, BÉKEFI Remigtől. A dubniczi krónika kézirata és kiadása, DOMANOVSKY Sándortól. Brassai Sámuel mint aestetikus és műkritikus, KOZMA Ferencztől. Megyei önkormányzatunk keletkezése, TAGÁNYI Károlytól. Petőfi halálának 50 éves emlékünnepe, ZSILINSZKY Mihálytól. Chronologiai megállapodások hazánk XI. és XII. századi történetéhez, MÁTYÁS Flóriántól. A Homéros-féle költői nyelvhasználat és a Homéros-kérdés, GYOMLAY Gyulától. A kegyúri jog történetéhez (FRAKNÓI Vilmos művének ismertetése). A szalontai csonka torony felavatásánál, SZÁSZ Károlytól. Az Arany-szoba, LÉVAY Józseftől. A magyarországi latinság szótára, BARTAL Antaltól. Keleti eredetű kulturszavainkról, KUNOS Ignácztól. Az aranybulla, Dr. FERDINÁNDY Gézáttól. Nemzeti játékszín, mint közügy, BAYER Józseftől. Évtizedünk egyenesadó-reformjairól, RÁTH Zoltántól. Morbus hungaricus, Dr. GRÖRV Tibortól.

Történelmi Tár. Évnegyedes folyóirat. Kiadja a Magyar Tört. Társulat közvetítése mellett a M. Tud. Akadémia történelmi bizottsága.

Az 1899. évfolyamban megjelent nagyobb közlemények a következők:

Regesták a római Dataria levéltárnak Magyarországra vonatkozó bulláiból II. Pál és IV. Sixtus pápák idejéből. Közli: Dr. CZAIICH A. Gilbert. Gregorii

Corrarii oratio ad Sigismundum. Közli: H. I. Berzeviczi Mártonra vonatkozó okmányok 1550—1613. K. BERZEVICZY Egyed. Két Árpádkori országnagy családja. K. WERTNER Mór. A nagylucesei Dóczy család nemzedék-rendjéhez. K. WERTNER Mór. Brandenburgi Katalin és a diplomácia. K. A. A. Dunántúli vármegyék gyűlése Sümegen, 1708. K. THALY Kálmán. Rákóczy Zsigmond és Homonnay Bálint versengése történetéhez. K. KOMÁROMY András. A locsmánczi várispánság határaitól. K. LAMPFEL József. Baló Mátyás kapitány itineráriuma. K. VERESS Endre. A báni tiszti jogfolytonossága II. Lajos és I. Ferdinánd korában. K. D-GY. Adatok Zaý Ferencz életéhez. K. ZUZANI ISTVÁN. Okiratok I. Rákóczi György uralkodása történetéhez. K.—I—R. Adatok a Tököly-féle mozgalmak történetéhez K.—S—U. Gróf Pekry Lőrincz leveleiből. II. Rákóczi Ferencz 1704—5-iki erdélyi hadjáratainak történetéhez. K. LAMPÉRTH Géza. Zermegh János történetíró életéhez. K. SRS. Levéltári kutatások: Báthory Gábor történetéhez. Bethlen Gábor fejedelem első támadása történetéhez. A Császár Péter-féle pórlázadás történetéhez. Teleki Mihály levelezése Újhelyi Pál huszti praefectussal. Teleki Mihály a bújdosók vezére. Vegyes adatok.

Protestáns Szemle. A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság kiadványa. Szerkeszti Szóts Farkas theol. aka l. igazgató-tanár, a Prot. Irod. Társaság titkára. Az 1899. (XI.) évfolyamban megjelent nagyobb értekezések:

A lelkeszképzésről, különösen Németországban, SCHNELLER Istvántól. Schleiermacher „Beszédei a vallásról“, STROMP Lászlótól. Istenről: I. Isten lényege és léte, II. A Szentháromság, III. Isten és a világ, DR. ERDŐS JÓZSEFTŐL. Kierkegaard és a keresztyénség, DR. SZILÁVIK MÁTYÁSTÓL. Irodalmi tömörülés az egyházban, Szóts Farkastól. A svájci reformátusok új énekeskönyve, LIC. RÁCZ KÁLMÁNTÓL. A vallásbölcsezet főbb problémái, DR. ANTAL GÉZÁTÓL. Schlauch bibornok beszédei, VÁRNAI Sándortól. Az erdélyi református egyházkerületi beosztásáról, POKOLY JÓZSEFTŐL. Szegedi Gergely és énekeskönyve, BARLA Jenőtől. Háromszázéves egyháztörténeti és nyelvemlék, RÉVÉSZ KÁLMÁNTÓL.

A 8. füzet mint a Magyar Prot. Irodalmi Társaság harmadik 1899. szept. 20-án, Debreczenben tartott nagygyűlésének emlékkönyve, a gyűlés lefolyásáról számol be.

Magyar Könyvszemle. A magyar nemzeti múzeum könyvtárának közlönye. Szerkeszti SCHÖNHERR Gyula. Az 1899. évi folyam (VII. köt.) 1—3. füzetének tartalma:

A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára az 1898. évben Vidéki könyvtáraink jövője. Énekes könyveink a XVI. és XVII. században, ERDÉLYI PÁLTÓL. A dubniczi krónika kodexe. (Egy hasonmással), DOMANOVSKY Sándortól. Murellius Lexicon a Magy. Nemzeti Múz. könyvtárában. VARJÚ Elemértől. A gyulafehérvári Battyányi-könyvtár, VARJÚ Elemértől. Külföldi Szemle. A velencei Szent-Márk könyvtárából. SCHÖNHERR Gyulától. Geleji Katona István könyveinek lajstroma, KONCZ JÓZSEFTŐL. Kapronczai Ádám nyomdász levelei Benkő Józsefhez, FERENCZI Zoltántól. Tárca. Évnegyedes jelentés a Nagy. Nemzeti Múz. könyvtárának állapotáról. Szakirodalom. Vegyes közlemények. Változások a Magyarországi területén lévő nyomdáknál 1898. decz. 1-től 1899. szept. 15-ig

Értekezések a történeti tudományok köréből Szerkeszti: PAUER Imre. Az 1899. évi (XVIII. köt.) füzeteiben megjelent értekezések a következők:

1. szám. Herodotos Dáciaira vonatkozó földrajzi adalékainak kritikai méltatása. Írta: TÉGLÁS Gábor.

2. szám. Erdély fejedelmi interregnuma. (Izabella királyné diplomáciai működése). 1551—56. Írta: DR. VERESS Endre.

3. szám. A sárospataki ev. ref. főiskola 1621-iki törvényei. BÉKEFI Remig lev. tagtól.

4. szám. A karloviczi béke története. 1699. Acsády Ignác lev. tagtól.

5. szám. Chronologiai megállapodások hazánk XI. és XII. századi történeteihöz. MÁTYÁS Flórián r. tagtól.

6. szám. Megyei önkormányzatunk keletkezése. Székfoglaló értekezés TAGÁNYI Károly I. tagtól.

Magyar Történeti Életrajzok. Ideiglenes megbízásból szerkeszti Dr DÉZSI Lajos.

Az 1899. évfolyam füzeteiben megjelentek:

1. Pápai Páriz Ferencz (1669—1716.) Írta: Dr. DÉZSI Lajos. A bevezető rész után három „könyv”-ben adja szerző a tudós orvos-professor életrajzát. I. könyv. A tanuló. II. könyv. Az orvosnövendék. III. könyv. A tudós professor. A címlapon bemutatja Pápai Páriz Ferencz arczképét s a szövegbe nyomott számos kép mellett Páriz P. F. műveinek címlapját és névalírását is. A függelékben pedig Páriz P. F.-nek a könyvnyomtatásról és M. Kis Miklósról cz. versét közli.

2. Ez évf. következő két füzetében megjelent: Werbőczy István. FRANKÓI Vilmostól. A munka eddig megjelent része a bevezetés után a következő részekre van osztva: I. könyv. A pálya kezdete 1483—1513. II. könyv. Werbőczy Hármaskönyve 1514—1516. III. könyv. Werbőczy István, mint királyi személynök és diplomáciai küldetési 1516—1525. IV. könyv. Werbőczy nádor 1525—1526. V. könyv. Werbőczy István, János király kancellárja 1526—1528.

Az eddig 256 l.-ra terjedő mű számos önálló és szövegbenyomott képpel, facsimilével, könyv-címlap bemutatásával van illusztrálva.

Összeállította: Sz. B.

A budapesti egyetemi könyvtár igazgatója díszes állására Ő Felsége dr. *Ferenecz Zollánt* a kolozsvári egyetem és az Erdélyi Múzeum Egyetel könyvtári igazgatóját nevezte ki, a ki állását immár el is foglalta. Megüresedett eddigi állására a pályázat f. é. jan. 15-éig tűzetett ki.